

Nr 5

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1968/69 inom socialdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

(3:e avd.)

DRIFTBUDGETEN

Femte huvudtiteln

Socialdepartementet m. m.

1) Socialdepartementet: Avlöningar m. fl. anslag. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1, bilaga 7, framlagda förslag (punkterna A 1—A 4, s. 10—11 i utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1968) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Socialdepartementet: Avlöningar* ett förslagsanslag av 4 495 000 kr.,
2. till *Socialdepartementet: Omkostnader* ett förslagsanslag av 385 000 kr.,
3. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 4 200 000 kr.,
4. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 300 000 kr.

Allmän försäkring m. m.

2) Försäkringsdomstolen: Avlöningar m. fl. anslag. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 1—B 4, s. 14—16) hemställer utskottet att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Försäkringsdomstolen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 167 000 kr.,
2. till *Försäkringsdomstolen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 74 000 kr.,
3. till *Försäkringsrådet: Avlöningar* ett förslagsanslag av 940 000 kr.,
4. till *Försäkringsrådet: Omkostnader* ett förslagsanslag av 37 000 kr.

3) Riksförsäkringsverket och Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 5—B 6, s. 16—20 och B 8, s. 21) hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst i riksförsäkringsverket som byråchef i Ce 1,

2. att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

a) till *Riksförsäkringsverket: Avlöningar* ett förslagsanslag av 19 200 000 kr.,

b) till *Riksförsäkringsverket: Omkostnader* ett förslagsanslag av 3 615 000 kr.,

c) till *Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.

4) Bidrag till sjukförsäkringen. Kungl. Maj:t har (punkt B 9, s. 22—24) föreslagit riksdagen att till Bidrag till sjukförsäkringen för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 505 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 480 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen II: 289 av fru *Marklund m. fl.* vari föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer dels att de i motionen anförda alternativen för en lösning av frågan om ungdomstandvård skyndsamt prövas samt att förslag föreläggs riksdagen härom, dels att som försöksverksamhet meddelas erforderliga anvisningar rörande beviljandet av dispens till landsting som ansöker därom från gällande statsbidragsvillkor för folktandvården,

dels de likalydande motionerna I: 411 av fru *Elvy Olsson* och fru *Hamrin-Thorell* och II: 510 av herr *Hamrin* i Kalmar *m. fl.* vari under åberopande av de nedan nämnda likalydande motionerna I: 340 och II: 414 hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag innebärande att ungdom i åldern 16—19 år skall äga rätt till samma tandvårdsförmåner som nu gäller inom mödratandvården,

dels de likalydande motionerna I: 340 av fru *Elvy Olsson* och fru *Hamrin-Thorell* och II: 414 av herr *Hamrin* i Kalmar *m. fl.* vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag syftande till en förbättring av den förebyggande tandvården och upplysningsverksamheten på detta område.

Motionerna I: 692 och II: 881 om sänkning av statsbidraget till den allmänna sjukförsäkringen behandlas i andra lagutskottets utlåtande nr 5.

Utskottet. Såvitt rör medelsanvisning har inte framställts annat förslag än Kungl. Maj:ts. Medelsberäkningen bakom detta förslag föranleder ingen erinran.

I motionerna II: 289 samt I: 411 och II: 510 framförda förslag i fråga om en förbättrad ungdomstandvård bör enligt utskottets mening inte för-
anleda någon riksdagens åtgärd innan 1967 års folktandvårdsutredning
framlagt sina resultat. Motionerna avstyrks därför under hänvisning även
till vad utskottet (SU 1967: 5, s. 3—6) därom yttrade till 1967 års riksdag.

Hemställan i motionerna I: 340 och II: 414 förelades även 1967 års riksdag. Utskottet får med hänvisning till sitt yttrande däröver (SU 1967: 5, s. 5—6) — vari bl. a. betonades angelägenheten inte minst av att tandvårdsbehovet minskas genom en effektiv profylaktisk verksamhet särskilt bland barnen — avstyrka bifall till motionerna.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till sjukförsäkringen* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 505 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna II: 289 samt I: 411 och II: 510, den förstnämnda motionen i vad den avser tandvårdsförmåner för ungdom enligt mödratandvårdens principer,
3. att riksdagen avslår motionen II: 289 i vad den ej behandlats under 2.,
4. att riksdagen avslår motionerna I: 340 och II: 414.

5) *Vissa yrkesskadeersättningar m. m.* Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt B 10, s. 24—25) hemställer utskottet

att riksdagen till *Vissa yrkesskadeersättningar m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 6 500 000 kr.

Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.

6) *Ersättning för bidragsförskott.* Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt C 4, s. 27—28) hemställer utskottet

att riksdagen till *Ersättning för bidragsförskott* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 63 000 000 kr.

7) *Omkostnader för statens bosättningslån.* Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt C 5, s. 28—29) hemställer utskottet

1. att riksdagen godkänner de i statsrådsprotokollet förordade grunderna för ersättning till riksbankens ordsombud för bosättningslån att gälla fr. o. m. den 1 juli 1968,

2. att riksdagen till *Omkostnader för statens bosättningslån* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 440 000 kr.

Sociala serviceåtgärder

8) **Bidrag till social hemhjälp.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 1, s. 32—33) hemställer utskottet

att riksdagen till *Bidrag till social hemhjälp* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 105 000 000 kr.

9) **Bidrag till anordnande av barnstugor.** Kungl. Maj:t har (punkt D 2, s. 34) föreslagit riksdagen att till Bidrag till anordnande av barnstugor för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 31 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 22 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I:4 av herr Werner och II:7 av herr Hermansson m. fl. vari föreslagits, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t förorda att

a) en 5-årsplan för byggande av minst 150 000 nya platser i barnstugorna fastställs,

b) varje kommun åläggs att bygga viss procent platser i barnstugor per antal i kommunen boende barn under 10 år,

c) barnstugeverksamheten överförs från socialdepartementet till utbildningsdepartementet,

dels de likalydande motionerna I:461 av fröken Mattson och fru Landberg och II:573 av fru Ekendahl och fru Skantz vari hemställtts att riksdagen måtte besluta bemyndiga Kungl. Maj:t att tillsätta en utredning med uppgift att utforma riktlinjer för den moderna barnstugans inre verksamhet,

dels de likalydande motionerna I:556 av herrar Dahlén och Bengtson och II:713 av herrar Hedlund och Wedén vari, såvitt nu är i fråga, hemställtts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad som i motionerna anförts angående lekskolorna.

Utskottet. Frågan om utbyggnadstakten för barnstugorna tas upp i motionerna I:4 och II:7 där riksdagen föreslås förorda en *femårsplan* för byggande av minst 150 000 nya platser i barnstugorna. En av statsmakterna fastställd plan för de kommunala initiativen skulle enligt utskottets mening i sig själv inte medföra en ökad utbyggnadstakt. Motionerna avstyrks därför i denna del.

I delvis samma syfte förordas i de nämnda motionerna I:4 och II:7 även ett *åläggande för kommunerna* att bygga en viss procent barnstugeplatser per antal barn under tio år. Det föreslagna åläggandet förutsätter enligt motionärerna inte blott att driftbidragen höjs utan även att kommunerna får

ett ökat ekonomiskt utrymme för ändamålet genom att andra utgifter förs över till den statliga sektorn. Även bortsett från dessa förutsättningar avstyrker utskottet motionerna i denna del.

En utredning med uppgift att utforma *riktlinjer för den moderna barnstugans inre verksamhet* föreslås i motionerna I: 461 och II: 573. De frågor som sålunda aktualiserats utgör till stor del forskningsuppgifter inom det pedagogisk-psykologiska vetenskapsområdet. En redovisning av forskning och undersökningar som direkt berör barnstugornas inre arbete lämnades av familjeberedningen år 1967 (SOU 1967: 8). Statsutskottet har till 1967 års riksdag (SU 1967: 40, s. 6) bland annat yttrat att utskottet delar en i motioner framförd uppfattning om den stora betydelsen av utvecklingspsykologisk forskning och om vikten av att denna forskning får arbeta under så gynnsamma omständigheter som möjligt. Utskottet understryker även nu denna bedömning och förutsätter att de betydelsefulla frågorna om utformningen av barnstugans inre verksamhet i lämpliga former ägnas särskild uppmärksamhet. Detta bör i anledning av motionerna I: 461 och II: 573 ges Kungl. Maj:t till känna.

Till de senast här behandlade frågeställningarna anknyter även motionerna I: 556 och II: 713, vari hemställs att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad som där anförts angående *lekskolorna*. I motionerna framhålls att lekskolan bör ses som en skolform, i vilken barnen skall förberedas för grundskolan, och inte som en tillsynsform. Utskottet finner — även med hänsyn till vad utskottet ovan yttrat om barnstugans inre verksamhet — ett föreslaget riksdagens uttalande inte erforderligt eller lämpligt i detta sammanhang.

Barnstugeverksamhetens *departementala anknytning* tas upp i motionerna I: 4 och II: 7. Enligt motionerna bör den kvalificerade vård och fostran som barnen avses få i barndaghem och lekskola motivera att utbildningsdepartementet står som huvudman. Utskottet erinrar i detta sammanhang om de förslag i fråga om tillsynen över barnstugeverksamheten som refererats i årets statsverksproposition (prop. 1968: 1, bil. 13, s. 23, 30 och 44). Med hänvisning bland annat till vad utskottet ovan anført om barnstugans inre verksamhet avstyrkes motionsyrkandena i denna del.

Mot medelsberäkningen finns inte anledning till erinran.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 4 och II: 7 i vad de avser en femårsplan och visst åläggande för kommunerna,
2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 461 och II: 573 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anført om barnstugans inre verksamhet,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 556 och II: 713 i vad de avser skrivelse om lekskolans uppgift,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 4 och II: 7 i vad de avser barnstugeverksamhetens departementala anknnytning,
5. att riksdagen till *Bidrag till anordnande av barnstugor* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 31 000 000 kr.

10) *Bidrag till driften av barnstugor*. Kungl. Maj:t har (punkt D 3, s. 35) föreslagit riksdagen att till *Bidrag till driften av barnstugor* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 28 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de under punkten 9 nämnda likalydande motionerna I: 4 av herr *Werner* och II: 7 av herr *Hermansson m. fl.* vari föreslagits, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t förorda att en höjning av statsbidraget till driftkostnaderna för barnstugeverksamheten snarast företas,

dels de likalydande motionerna I: 335 av fru *Landberg m. fl.* och II: 411 av herr *Franzén* i Motala *m. fl.* vari föreslagits att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om ändring av bestämmelserna angående driftbidraget för dag- och frilidshem till en fast procentsats.

Utskottet. Förslag om *höjda driftbidrag* begärs i motionerna I: 4 och II: 7. Dessa bidrag höjdes senast den 1 juli 1966 och fick samtidigt en ny utformning. Utskottet förutsätter att frågan om en anpassning av bidragen även fortsättningsvis följs av Kungl. Maj:t. Någon riksdagens särskilda åtgärd är därför inte nu erforderlig.

I motionerna I: 335 och II: 411 begärs förslag om ändrade bidragsgrunder så att bidraget skulle utgå med *fast procentsats i stället för fast belopp*. Med hänvisning till vad utskottet ovan yttrat avstyrker utskottet motionerna.

Utskottet, som inte har någon erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 4 och II: 7 i vad de avser *höjda driftbidrag*,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 335 och II: 411,
3. att riksdagen till *Bidrag till driften av barnstugor* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 37 000 000 kr.

11) *Bidrag till kommunala familjedaghem*. Kungl. Maj:t har (punkt D 3 a, s. 36—51) föreslagit riksdagen att godkänna de i statsrådsprotokollet förordade grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem att gälla fr. o. m. den 1 januari 1969.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 556 av herrar *Dahlén* och *Bengtson* och II: 713 av herrar *Hedlund* och *Wedén* vari, såvitt nu är i fråga, hemställts

A. att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 1, bilaga 7, punkt D 3 a, måtte godkänna de förordade grunderna för bidrag till kommunala familjedaghem att gälla från den 1 januari 1969 med de ändringarna att

1. de i propositionen föreslagna inskränkningarna i statsbidragsrätten som kvotreglerna utgör bör utgå,

2. statsbidrag skall utgå med 45 % av kommunens kostnader för dagbarnsvårdarens lön och sociala förmåner inklusive omkostnadsersättningen,

3. omkostnadsersättningen skall utgöra 8 kr. per barn och dag,

B. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig angående behovet av information angående familjedaghemsverksamheten i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels motionen II: 403 av herrar *Anderson* i Sundsvall och *Larsson* i Umeå vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av bilaga 7 till statsverkspropositionen punkten D 3 a angående grunderna till statsbidrag till kommunala familjedaghem att gälla fr. o. m. den 1 januari 1969 måtte besluta att statsbidrag skall utgå med 45 % av kommunens kostnader för dagbarnsvårdarens lön och sociala förmåner efter avdrag för influtna föräldraavgifter, samt att de i propositionen föreslagna inskränkningarna i bidragsrätten, som kvoteringsreglerna utgör, icke medtas i grunderna för bidragsgivningen,

dels de likalydande motionerna I: 332 av herrar *Kajser* och *Blomquist* och II: 429 av herr *Werner m. fl.* vari hemställts att riksdagen måtte besluta att statsbidrag till kommunala familjedaghem utformas på så sätt att bidragsrätt föreligger när det i daghem, fritidshem, gemensamma barnstugeavdelningar och kommunala familjedaghem finns sammanlagt minst en plats per hundra invånare i kommuner med mer än 10 000 invånare samt minst en plats per 200 invånare i kommuner med upp till 10 000 invånare, varvid i samtliga fall inskränkingar i bidragsgivningen med hänsyn till tillsynsformen icke bör ske,

dels motionen II: 417 av fru *Holmquist m. fl.* vari hemställts att statsbidragsbestämmelserna för familjedaghem måtte ges en sådan utformning att kommun med ett invånarantal upp till 10 000 — om särskilda skäl föreligger — kan medges rätt till statsbidrag även om villkoren för kvotering ej skulle föreligga.

Utskottet. Enighet råder om att en fortsatt utbyggnad av samhällets barn-tillsyn är erforderlig. För detta talar inte blott det konstaterade behovet utan även att de förvärvsarbetande föräldrarnas möjligheter att själva ordna tillsynen kan antas bli mindre. Samtidigt ökas kraven på att tillsynen skall vara en kvalificerad omvårdnad.

Familjedaghemsutredningens konstaterande att det behövs en fortsatt

stark ökning av platsantalet i barnstugor har betonats av remissinstanserna. Utredningen har vidare funnit att det stora totala tillsynsbehovet kräver en utbyggnad även av den kommunalt organiserade familjedaghemsvärksamheten. Mot denna bakgrund har utredningen lagt fram förslag dels till åtgärder som syftar till en kvalitativ förstärkning av familjedaghemsvården och dels till ett statligt stimulansbidrag till kommunerna. I statsverkpropositionen har föredragande statsrådet behandlat utredningsförslagen om en kvalitativ förstärkning av familjedaghemsvärksamheten. Vidare föreläggs riksdagen med begäran om godkännande förordade grunder för statsbidrag till kommunala familjedaghem.

Mot vad föredragande statsrådet anfört om åtgärder för att ge familjedaghemsvården en *kvalitativ förstärkning* har utskottet ingen erinran. Sålunda delar utskottet uppfattningen att ett anställningsförhållande mellan kommuner och dagbarnsvårdare bör skapas och förutsätter som föredraganden att anställningsvillkoren regleras genom avtal mellan parterna. Ett riksdagens uttalande om *skälig omkostnadsersättning* i ett avtal där staten inte är part är därför inte lämpligt. På grund därav och då ett motsvarande villkor inte heller bör inordnas bland statsbidragsbestämmelserna avstyrks bifall till motionerna I: 556 och II: 713 såvitt rör ett uttalande om storleken av omkostnadsersättningen.

Med hänsyn bland annat till vad som anförts i statsrådsprotokollet i *informationsfrågorna* och till de medel som beräknats under socialstyrelsens avlönings- och omkostnadsanslag för information m. m. rörande barntillsynsverksamhet finner utskottet inte heller skäl tillstyrka motionerna I: 556 och II: 713 såvitt rör skrivelse om behovet av information. Motionärernas syfte får i denna del anses bli tillgodosett utan föreslagen riksdagens åtgärd.

De *grunder för statsbidrag* till kommunala familjedaghem som riksdagen i statsverkpropositionen föreslås godkänna innebär bland annat dels regler som anger för vilka familjedaghemplatser bidrag kan påräknas och dels regler om statsbidragets storlek för varje sådan plats.

Sålunda föreslås i propositionen att bidragsrätt skall föreligga enligt en *kvotregel* först när kommunens organiserade barntillsyn — genom både barnstugor och familjedaghem — nått en viss omfattning uttryckt i platser per antal invånare i kommunen. För det första 10 000-talet invånare skulle krävas en plats per 200 invånare och för invånare därutöver en plats per 100 invånare. En kommun med 5 000 invånare skulle därför behöva anordna 25 platser innan rätt till det nu föreslagna statsbidraget inträder medan motsvarande antal för kommuner med 15 000 invånare sålunda blir 100 platser. Förslaget i motionerna I: 332 och II: 429 torde såvitt angår denna regel ha samma syfte som Kungl. Maj:ts förslag.

I motionerna I: 556 och II: 713 samt II: 403 föreslås att bland bidragsreglerna inte bör ingå några regler som begränsar antalet bidragsberättigade platser. För kommuner med upp till 10 000 invånare föreslås i motionen

II: 417 en dispensmöjlighet från det där gällande kravet om en plats per 200 invånare.

Som motiv för att helt slopa den nu behandlade kvotregeln har bland annat anförts att det därigenom uppställda kravet medfört att stimulans-effekten helt kan utebli i de många kommuner som inte fyllt kvoten. Som skäl för den föreslagna dispensgivningen har även åberopats att möjligheten att få statsbidrag redan för de första barnstugeplatserna kan locka mindre kommuner att bygga barnstugor utan erforderligt underlag på längre sikt.

Familjedaghetsverksamheten är liksom barnstugeverksamheten en kommunal uppgift. Det föreslagna bidragets uppgift är att genom ekonomiska lättnader stimulera till nya och ökade kommunala insatser.

Redan på nämnda grund finner sig utskottet böra avstyrka hemställan i motionerna I: 556 och II: 713 samt II: 403 om ett slopande av kvotregeln. Den föreslagna närmare utformningen av kvotregeln kan enligt utskottets mening inte heller möta saklig erinran. Ett tänkbart alternativ att medge bidragsrätt för de platser som anordnas efter bidragsbestämmelsernas ikraftträdande eller annan tidpunkt möter allvarliga invändningar i fråga om kostnadsfördelningen kommunerna emellan från de kommuner som redan byggt upp en omfattande barntillsynsverksamhet.

Med hänsyn främst till det anförda och då den belastning på vissa kommuner som kan åsyftas i motionen II: 417 bör regleras inte över ett stimulansbidrag utan enligt generella regler i skatteutjämnande syfte avstyrks nu bifall till motionen II: 417. Det bör här erinras om att bidrag till anordnande av barnstugor prövas även med hänsyn till det bedömda behovet av sådana platser. Skulle emellertid i samband med frågor om det särskilda stödet till serviceåtgärder i glesbygderna en uppmjukning av regeln befinnas lämplig bör Kungl. Maj:t äga förordna därom. Detta bör i anledning av motionen II: 417 ges Kungl. Maj:t till känna.

Den andra i propositionen föreslagna regeln om bidragsrätt — en *balansregel* — avses gälla endast kommuner med mer än 10 000 invånare och innebära att bidrag inte utgår för fler familjedaghetsplatser än som motsvarar antalet statsbidragsberättigade barnstugeplatser i kommunen. Regeln syftar direkt till att de nu föreslagna bidragen inte skall motverka barnstugeutbyggnaden.

I motionerna I: 556 och II: 713, II: 403 samt I: 332 och II: 429 hemställs att denna balansregel utgår ur bidragsbestämmelserna. Dessa förslag motiveras främst med att den stora bristen på tillsynsplatser ställer krav på en snabb ökning av familjedaghetsplatserna även utöver den gräns som den i propositionen föreslagna regeln sätter. I motionerna I: 332 och II: 429 framhålls vidare att det inte finns skäl att prioritera någon av tillsynsformerna. I samband därmed framhålls familjedaghemmens särskilda vär-

de, den flexibilitet som sådana arrangemang innebär och riskerna för felinvesteringar i barnstugor.

Enligt utskottets mening är en regel av i propositionen föreslagen typ erforderlig för att barnstugeutbyggnaden inte — vilket inte heller i motionerna framförts som önskemål — skall sättas i andra hand genom de nya bidragsmöjligheterna.

Regelns utformning med ett lika antal statsbidragsunderstödda platser av varje art får anses lämpligt avvägd och lämnar även avsevärt utrymme för bidrag till nya familjedaghem. Rimliga anspråk på valfrihet mellan tillsynsformerna måste anses tillgodosedda. I de större kommuner där regeln gäller är vidare riskerna för en felinvestering i barnstugor inte påtagliga. Samtidigt uppnås en inte oväsentlig stimulans av daghemsbyggandet. Motionerna I: 556 och II: 713, II: 403 samt I: 332 och II: 429 avstyrks därför i denna del.

För att med bibehållande av regelns princip stimulera till en snabbare ökning av antalet platser i familjedaghem bör dock under en övergångstid inte blott disponibla utan även konkret planerade daghemsplatser inräknas vid regelns tillämpning. Räknas t. ex. ett års planering in torde statsbidrag kunna utgå det första året för ytterligare 3 000 familjedaghemsplatser. Kungl. Maj:t bör närmare utforma denna ökade bidragsrätt. Utskottets yttrande i denna del bör ges Kungl. Maj:t till känna.

I fråga om *statsbidragets storlek* ställs propositionens förslag om ett bidrag med 35 % av kommunens kostnader för vårdarens lön och sociala förmåner utom omkostnadsersättning, och efter avdrag för föräldraavgifter, mot förslagen i motionerna I: 556 och II: 713 samt II: 403 om ett bidrag med 45 % av samma nettokostnader, omkostnadsersättningen dock inräknad. Förslaget i propositionen anknyter till statsbidraget för social hemhjälp. Som motiv för förslaget i motionerna har anförts att bidraget bör anknyta till driftbidraget för barnstugor om 1 600 kr. för plats och år, vilket motsvarar 45 % av lönekostnaderna efter avdrag för influtna föräldraavgifter.

Vad först angår ett eventuellt inräknande av omkostnadsersättningen i bidragsunderlaget talar vid båda de föreslagna procentsatserna främst kostnadshänsyn däremot. Ett bifall till motionsyrkandet skulle även kunna medföra andra svårigheter. Motionerna I: 556 och II: 713 samt II: 403 avstyrks därför i denna del.

Såvitt därefter rör procenttalet för bidraget delar utskottet den av fördraganden anförda meningen och dess motiv. Om samtliga driftkostnader räknas in vid en jämförelse mellan familjedaghem och daghem uppgår det av Kungl. Maj:t föreslagna statsbidraget för familjedaghem och det nuvarande driftbidraget för daghem till ungefär lika stor andel av den totala

platskostnaden för de båda tillsynsformerna. Utskottet anser att ett bidrag med 35 % av kommunens nettokostnader för dagbarnvårdarens lön och sociala förmåner är tillräckligt för att uppnå de avsedda stimulans-effekterna. Motionerna I: 556 och II: 713 samt II: 403 avstyrks därför även i detta hänseende.

Mot övriga av föredragande statsrådet förordade grunder för statsbidrags-givningen har utskottet ingen erinran.

I propositionen har från av utredningen antagna förutsättningar gjorts *beräkningar av statsbidragskostnaden* för år 1969, motsvarande anslags-behovet för budgetåret 1969/70. Av de 15 000 platser som i kommunala familjedaghem beräknas finnas den 1 januari 1969 antas hälften bli statsbidragsberättigade. Om kommunerna dessutom övertar 15 000 platser i privata familjedaghem kan även ungefär hälften av dessa antas bli statsbidragsberättigade. Av ett ytterligare tillskott under år 1969 av 15 000 kommunala familjedaghemplatser skulle ca 10 000 platser bli statsbidragsberättigade. Med i propositionen föreslagna regler skulle av 45 000 platser sålunda ca 25 000 vara statsbidragsberättigade.

Skulle såväl kvotregeln som balansregeln slopas kan bidrag utgå för samtliga 45 000 platser. Om kvotregeln bibehålls men balansregeln slopas beräknas ca 31 000 platser av de totalt 45 000 platserna få statsbidrag.

Med det i propositionen föreslagna statsbidraget skulle statens kostnader per plats och år uppgå till 35 % av lönekostnaden minus föräldraavgifter eller av 2 800 kr., motsvarande 980 kr. per plats och år. Skulle en omkostnadsersättning av 8 kr. per dag inräknas och bidraget ökas till 45 % ökas bidragsunderlaget från 2 800 kr. till 4 400 kr. med ett statsbidrag om 45 % därav eller 1 980 kr. Av denna ökning med 1 000 kr. per plats och år utgör 280 kr. effekten av den höjda procentsatsen på ett oförändrat bidragsunderlag medan återstående 720 kr. motsvarar 45 % av omkostnadsersättningarna.

Ett bifall till motionsyrkandena skulle — vid en beräkning från samma antagna förutsättningar — för 45 000 platser öka statsbidragskostnaden från enligt propositionen ca 25 milj. kr. med ca 64 milj. kr. till ca 89 milj. kr. För samma antal platser skulle ett bifall till dessa motionsyrkanden utom i vad de avser inräknande av omkostnadsersättningen medföra ett beräknat årligt statsbidrag av ca 57 milj. kr. eller ca 32 milj. kr. mer än Kungl. Maj:ts förslag. Ett bifall till motionsyrkandena endast såvitt avser slopande av balansregeln skulle under i propositionen antagna förutsättningar i övrigt ge bidrag för ca 31 000 platser med ca 30 milj. kr. eller närmare 6 milj. kr. mer än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Vad utskottet anfört om tillämpningen av balansregeln kommer under avsedd övergångstid även att medföra ökad medelsåtgång.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 556 och II: 713 i vad de avser storleken av omkostnadsersättningen,

2. att riksdagen avslår motionerna I: 556 och II: 713 i vad de avser uttalande om behovet av information,

3. att riksdagen

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, i anledning av motionerna I: 332 och II: 429 och med avslag å motionerna II: 403 samt I: 556 och II: 713, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänner vad i statsrådsprotokollet anförts om en kvotregel,

b) i anledning av motionen II: 417 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anført om tillämpning av kvotregeln i vissa kommuner,

4. att riksdagen

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 332 och II: 429, II: 403 samt I: 556 och II: 713, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänner vad i statsrådsprotokollet anförts om en balansregel,

b) ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anført om viss tillämpning av balansregeln,

5. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna II: 403 samt I: 556 och II: 713, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänner vad i statsrådsprotokollet anförts om bidragsunderlagets beräkning,

6. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna II: 403 samt I: 556 och II: 713, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänner vad i statsrådsprotokollet anförts om statsbidragets procentuella storlek,

7. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 556 och II: 713, såvitt nu är i fråga, godkänner i statsrådsprotokollet förordade grunder för bidrag till kommunala familjedaghem att gälla fr. o. m. den 1 januari 1969 i vad dessa grunder ej behandlats under 3.—6.

12) **Bidrag till ferievistelse för barn m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 4—D 6, s. 51—54) hemställer utskottet att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Bidrag till ferievistelse för barn* ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.,

2. till *Bidrag till semesterhem m. m.* ett förslagsanslag av 1 600 000 kr.,

3. till *Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem* ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.

Centrala och regionala myndigheter m. m.

13) Socialstyrelsen: *Avlöningar m. fl. anslag*. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 1—E 5, s. 57—62) hemställer utskottet att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Socialstyrelsen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 18 790 000 kr.,

2. till *Socialstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 2 932 000 kr.,

3. till *Giftnämnden* ett förslagsanslag av 423 000 kr.,

4. till *Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader* ett förslagsanslag av 175 000 kr.,

5. till *Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut* ett förslagsanslag av 6 000 000 kr.

14) Länsläkarväsendet m. m.: *Avlöningar*. Kungl. Maj:t har (punkt E 6, s. 62—63) föreslagit riksdagen att till Länsläkarväsendet m. m.: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 4 345 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 3 970 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 235 av herr *Svenungsson m. fl.* och II: 287 av herr *Gustafsson* i Uddevalla m. fl. har hemställts att riksdagen måtte besluta att en tjänst som länshälsovårdskonsulent inrättas i Göteborgs och Bohus län fr. o. m. budgetåret 1968/69.

Utskottet. 1961 års riksdag (prop. 1961: 181, SU 186) godkände riktlinjer för förstärkning av den omgivningshygieniska tillsynen, innefattande även förslag om utbyggnad av en länsläkarorganisation. I propositionen 1961: 181, s. 164, framhöll föredragande departementschefen att länsläkarorganisationen borde byggas ut successivt och i första hand inom de större och mera arbetskrävande länen. Enligt departementschefen borde utbyggnaden ta sikte på att i den takt som befanns möjlig förse de större länen med såväl biträdande länsläkare som länshälsovårdskonsulenter. Även i de mindre länen borde enligt departementschefen befattningar som länshälsovårdskonsulenter inrättas utan alltför lång tidsutdräkt. Utbyggnaden av länsläkarorganisationen har därefter skett i sådan omfattning att den omfattar 24 länsläkare, 13 biträdande länsläkare och 20 länshälsovårdskonsulenter.

Delta innebär att endast de minsta länen alltjämt saknar läns hälsovårds-konsulent. Frågan om inrättande av sådana befattningar bör enligt utskottets mening tas upp av Kungl. Maj:t till förnyad prövning i samband med anslagsframställningar för budgetåret 1969/70. Motionsyrkandet bör inte föranleda till föreslagen åtgärd.

Medelsberäkningen föranleder ingen erinran.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 235 och II: 287,
2. att riksdagen till *Länsläkarväsendet m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 4 345 000 kr.

15) *Länsläkarväsendet m. m.*: *Omkostnader m. fl. anslag*. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 7—E 11, s. 63—67) hemställer utskottet

1. att riksdagen godkänner vad i statsrådsprotokollet föreslagits beträffande kostnaderna för vissa av provinsialläkare företagna tjänsteresor,
2. att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar
  - a) till *Länsläkarväsendet m. m.*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 500 000 kr.,
  - b) till *Statens socialvårdskonsulenter*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 874 000 kr.,
  - c) till *Statens socialvårdskonsulenter*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 174 000 kr.,
  - d) till *Länsnykterhetsnämnderna*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 250 000 kr.,
  - e) till *Länsnykterhetsnämnderna*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 590 000 kr.

Vissa laboratorier m. m.

16) *Statens strålskyddsinstitut*. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 12—E 13, s. 67—68) hemställer utskottet

- att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar
1. till *Statens strålskyddsinstitut*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 975 000 kr.,
  2. till *Statens strålskyddsinstitut*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 313 000 kr.

17) *Statens institut för folkhälsan*: *Avlöningar*. Kungl. Maj:t har (punkt E 14, s. 68—70) föreslagit riksdagen att till *Statens institut för folkhälsan*: *Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 6 200 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 5 524 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 526 av herr *Ahlmark m. fl.* och II: 666 av

herr *Bengtson* i Solna *m. fl.* har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen — med anledning av övriga förslag i motionerna — måtte vid behandlingen av avlöningsanslaget till statens institut för folkhälsan under socialdepartementet nedräkna det av Kungl. Maj:t begärda anslaget med ett belopp motsvarande en professorslön.

Motionerna I: 526 och II: 666 behandlas i övrigt i statsutskottets utlåtande nr 41 denna dag.

Utskottet. Med hänvisning till statsutskottets nyssnämnda utlåtande och då anledning ej heller finns till erinran mot medelsberäkningen i övrigt hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 526 och II: 666, såvitt nu är i fråga, till *Statens institut för folkhälsan: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 6 200 000 kr.

18) *Statens institut för folkhälsan: Omkostnader.* Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 15, s. 71—72) hemställer utskottet

att riksdagen till *Statens institut för folkhälsan: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 2 697 000 kr.

19) *Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar.* Kungl. Maj:t har (punkt E 16, s. 72—78) föreslagit riksdagen att till Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 14 785 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 12 585 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 483 av herr *Nils Nilsson* och II: 608 av herrar *Johansson* i Skärstad och *Svensson* i Vä har hemställts att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa att åtgärder vidtas i syfte att åstadkomma att alla nyfödda barn rutinmässigt undersöks för att förebygga sjukdomen PKU.

Motionerna I: 503 och II: 872 om upptagande av visst näringspreparat i förteckningen över kostnadsfria läkemedel behandlas av andra lagutskottet.

Utskottet. Medelsberäkningen och vad i övrigt anförts i statsrådsprotokollet föranleder ingen erinran eller särskilt uttalande.

Vid statens bakteriologiska laboratorium har man sedan två år tillbaka tagit emot blodprov från nyfödda i hela landet för att genom undersökning av blodet utröna om barnen lider av ämnesomsättningssjukdomen phenylketonuri (PKU). En successiv utbyggnad av undersökningarna har skett för att enligt planerna snarast möjligt täcka hela landet. Redan under förra året hade man kommit upp i ca 100 000 undersökta blodprov vid labora-

toriet. Därjämte undersöktes ca 3 000 blodprov vid vart och ett av karolinska respektive Sahlgrenska sjukhuset. Blodundersökningarna omfattar således under denna tid mer än 95 % av alla nyfödda. Maximalt torde ca 98 % av alla barn kunna nås av undersökningar. Detta resultat torde komma att uppnås inom den närmaste tiden. Med hänsyn därtill avstyrks bifall till motionerna I: 483 och II: 608.

I och med att planerna för PKU-undersökningarna fullföljs kan vidareutveckling ske till diagnostik av andra ärftliga ämnesomsättningssjukdomar, närmast galaktosemi och tyrosinemi. Båda dessa sjukdomar kan enligt uppgift hållas tillbaka med diet.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 14 785 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 483 och II: 608.

20) **Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 17—E 25, s. 78—92) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader* ett förslagsanslag av 9 615 000 kr.,
2. till *Statens bakteriologiska laboratorium: Inredning och utrustning* ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
3. till *Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,
4. till *Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader* ett förslagsanslag av 527 000 kr.,
5. till *Svenska farmakopékommittén m. m.* ett förslagsanslag av 350 000 kr.,
6. till *Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 750 000 kr.,
7. till *Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader* ett förslagsanslag av 869 000 kr.,
8. till *Statens rättsläkarstationer: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 808 000 kr.,
9. till *Statens rättsläkarstationer: Omkostnader* ett förslagsanslag av 403 000 kr.

Öppen hälso- och sjukvård

21) **Läkemedel åt vissa kvinnor och barn och Abortförebyggande åtgärder.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 1—F 2, s. 93—95) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Läkemedel åt vissa kvinnor och barn* ett förslagsanslag av 2 600 000 kr.,
2. till *Abortförebyggande åtgärder* ett förslagsanslag av 585 000 kr.

22) **Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning.** Kungl. Maj:t har (punkt F 3, s. 95) föreslagit riksdagen att till Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 200 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 572 av fru Elvy Olsson och herr Ernulf samt II: 705 av fru Fränkel m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära

A. utredning och förslag om en plan för utbyggnad av föräldrautbildningen och en enhetlig organisation för verksamheten samt förslag om åtgärder från statens sida för att stimulera utbyggnaden av föräldrautbildningen i enlighet med de riktlinjer som anges i motionerna,

B. att utredningen om den samlade sociallagstiftningen får i uppdrag att utreda familjerådgivningens framtida organisation och plats inom den kommunala och landstingskommunala basorganisationen på det sociala området,

C. omedelbar översyn av gällande statsbidragsbestämmelser för familjerådgivningen,

dels de likalydande motionerna I: 573 av fru Elvy Olsson och fru Nilsson samt II: 709 av herrar Gomér och Nilsson i Tvärålund vari hemställts att resultatet av den sedan 1962 med statsbidrag bedrivna försöksverksamheten med familjerådgivning snarast slutredovisas, samt

att en permanent statsbidragsberättigad i motionerna angiven rådgivning snarast därefter inrättas och att därvid verksamheten vidgas att omfatta alla som av olika anledningar har behov av sådan rådgivning.

Utskottet. Den försöksverksamhet som nu bedrivs bör enligt utskottets mening fortsätta under ytterligare någon tid. Statsbidrag har beviljats 1963 för 5 byråer, 1965 för ytterligare 4, 1966 för 7 och 1967 för 3 byråer eller sammanlagt 19 byråer. Ytterligare nya ansökningar om bidrag uppges väntas. Flera av byråerna har haft svårigheter att komma i gång med verksamheten, främst på grund av brist på kuratorer. Motionerna I: 573 och II: 709 avstyrks därför såvitt avser *slutredovisning av försöksverksamheten.*

I motionerna I: 572 och II: 705 förordas att den nu tillsatta utredningen om allmän översyn av den sociala vårdlagstiftningen får ett *särskilt utredningsuppdrag* beträffande familjerådgivningen. Enligt direktiven bör utred-

ningen när det gäller den sociala rådgivnings- och upplysningsverksamheten ägna särskild uppmärksamhet åt familjerådgivningen. Yrkandet i motionerna får därför — inom utredningsuppdragets gränser i övrigt — anses tillgodosett.

Enligt motionerna I: 573 och II: 709 bör en *permanent statsbidragsberättigad rådgivning* inrättas snarast efter det att försöksverksamheten slutredovisats. Denna rådgivning skulle vidgas att omfatta alla som har behov därav. Rådgivningsbyråerna är inte heller nu uteslutande inriktade på äktenskapsproblem även om dessa utgör en stor del av arbetsuppgifterna. En del av byråerna har tillgång till präster och jurister som knutits till verksamheten vid sidan av kuratorer och läkare. Med hänsyn därtill och då även resultatet av abortkommitténs arbete bör avvaktas innan verksamheten görs permanent avstyrks motionsyrkandet även i denna del.

Gällande *statsbidragsbestämmelser* innebär att bidrag utgår med ett årligt belopp motsvarande hälften av kostnaderna för avlöning till läkare, dock högst 6 000 kr. för varje läkare, och till kurator, dock högst 3 000 kr. för varje kurator. Därutöver utgår bidrag till befattningshavarens resor och traktamentskostnader i tjänsten med 50—70 %. Begärt och i propositionen föreslaget anslag täcker beräknad medelsåtgång. Bidragen kan utgå till landsting eller landstingsfri stad och, om särskilda skäl föreligger, även till kommun inom landsting och till enskild. Enligt utskottets mening föreligger — mot bakgrund även av utskottets ställningstaganden ovan — inte skäl att nu påkalla ändring i dessa regler.

Utredning och förslag om *föräldrautbildning* begärs i motionerna I: 572 och II: 705 där bl. a. en statlig organisation förordas liksom statsbidrag till kommuner för särskild kursverksamhet. Den nämnda utredningen om den sociala vårdlagstiftningen skall enligt sina direktiv som nämnts beröra även organisationen av den sociala rådgivnings- och upplysningsverksamheten. I vissa delar torde motionärernas syfte kunna beaktas inom den redan statsunderstödda föreläsnings- och studiecirkelverksamheten. Utskottet förutsätter även att frågan erforderligt beaktas inom socialstyrelsens och skolöverstyrelsens verksamhet och anser sig inte böra förordna någon riksdagens åtgärd i föreslagna former.

Utskottet, som inte har erinran mot medelsberäkningen, hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 200 000 kr.,
2. att riksdagen avslår
  - a) motionerna I: 572 och II: 705 i vad de ej avser föräldrautbildning,
  - b) motionerna I: 573 och II: 709,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 572 och II: 705 i vad de avser föräldrautbildning.

23) Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård och Bidrag till S:t Lukasstiftelsen. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 4—F 5, s. 95—96) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård* ett förslagsanslag av 1 300 000 kr.,
2. till *Bidrag till S:t Lukasstiftelsen* ett anslag av 30 000 kr.

24) Allmän hälsokontroll. Kungl. Maj:t har (punkt F 6, s. 97—100) föreslagit riksdagen att till Allmän hälsokontroll för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 900 000 kr.

I motionen II: 721 av fru *Kristensson* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att socialstyrelsen får i uppdrag att stimulera sjukvårdshuvudmännen till genomförande av allmän gynekologisk hälsokontroll.

Utskottet. Kungl. Maj:t har uppdragit åt numera socialstyrelsen att göra en översiktlig kartläggning av företagna och planerade hälsoundersökningar. Bland de konkreta planerna ingår de redan påbörjade hälsoundersökningarna för tidigupptäckt av livmoderhalscancer. Det utredningsmaterial som socialstyrelsen därefter och på grund av andra uppdrag kommer att redovisa skall kunna tjäna som underlag för en allsidig utredning om hälsoundersökningar. Oavsett det värde i och för sig som den i motionen förordade hälsokontrollen har, finner utskottet sålunda inte skäl att nu förorda något riksdagens uttalande i enlighet med hemställan i motionen II: 721.

Utskottet, som inte har erinran mot medelsberäkningen eller vad i övrigt anförts i statsrådsprotokollet, hemställer

1. att riksdagen till *Allmän hälsokontroll* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 600 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen II: 721.

25) Socialstyrelsens skärmbildscentral. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 7, s. 100—101) hemställer utskottet

att riksdagen till *Socialstyrelsens skärmbildscentral* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 620 000 kr.

26) Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 8, s. 101—104) hemställer utskottet

1. att riksdagen godkänner vad i statsrådsprotokollet föreslagits i fråga om kostnaderna i öppen vård vid venereiska sjukdomar,

2) att riksdagen till *Åtgärder mot utbredning av köns-sjukdomar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

27) *Skyddssympningar*. Kungl. Maj:t har (punkt F 9, s. 104—105) föreslagit riksdagen att till *Skyddssympningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 5 900 000 kr.

I motionen II: 88 av herr *Sjönell m. fl.* har hemställts att riksdagen måtte besluta att kostnaderna för elever/personals av statlig eller kommunal myndighet förordad skyddssympning mot gulsot bestrides av allmänna medel.

Utskottet. Medelsberäkningen och vad i statsrådsprotokollet i övrigt anförts har inte gett anledning till erinran.

I fråga om motionsförslaget har utskottet erfarit att vaccin mot gulsot inte finns. Injektioner av gammaglobulin ger ett visst skydd för kortare tid och utgör ett medel för profylaktisk behandling. Det förekommer också att större grupper, till exempel laboratoriepersonal på sjukhus, får sådana injektioner i förebyggande syfte. I sådana fall står sjukvårdshuvudmannen för kostnaderna. Utskottet förutsätter att socialstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på problemet även i andra fall och vid epidemisk gulsot samt att erforderliga förslag läggs fram. Ett förslaget riksdagens beslut kan inte tillstyrkas.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen II: 88,
2. att riksdagen till *Skyddssympningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.

28) *Hälsovårdsupplysning*. Kungl. Maj:t har (punkt F 10, s. 105—107) föreslagit riksdagen att till *Hälsovårdsupplysning* för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 1 100 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 900 000 kr.

I motionen II: 694 av herrar *Andersson* i Storfors och *Jonasson* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om tillsättande av en utredning med uppgift att framlägga förslag om rationell och kontinuerlig hälsoupplysning av rikskaraktär.

Utskottet har anledning förutsätta att de viktiga frågorna om en rationell och kontinuerlig hälsovårdsupplysning ägnas vederbörlig uppmärksamhet inom bland annat socialstyrelsen. En särskild utredning kan därför inte anses påkallad. Utskottet avstyrker motionen II: 694.

Kungl. Maj:ts förslag har inte gett anledning till särskilt uttalande.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Hälsovårdsupplysning* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 1 100 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen II: 694.

29) **Bidrag till driften av folktandvården och Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 11—F 12, s. 107—109) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Bidrag till driften av folktandvården* ett förslagsanslag av 12 600 000 kr.,
2. till *Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård* ett reservationsanslag av 1 000 kr.

30) **Ambulans- och räddningsflygtjänst.** Kungl. Maj:t har (punkt F 13, s. 109—110) föreslagit riksdagen att till Ambulans- och räddningsflygtjänst för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 000 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 604 av herr *Åkesson m. fl.* och II: 581 av herr *Nilsson* i Lönsboda *m. fl.* har hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag om att en flygambulans placeras i simrishamnsområdet.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag ger inte anledning till erinran.

Placering av en flygambulans i simrishamnsområdet förordas i motionerna I: 604 och II: 581. En sådan permanent placering skulle enligt utskottets mening inte vara ekonomiskt försvarbar. Då det enligt vad utskottet erfarit finns möjligheter att i avsevärd utsträckning få hjälp genom militär helikopter som finns placerad i närheten är någon riksdagens åtgärd inte erforderlig.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Ambulans- och räddningsflygtjänst* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 604 och II: 581.

31) **Epidemiberedskap m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 14, s. 110) hemställer utskottet

att riksdagen till *Epidemiberedskap m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

Universitetssjukhus m. m.

32) **Karolinska sjukhuset: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har (punkt G 1, s. 111—129) föreslagit riksdagen 1) att bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts härom inrätta en tjänst som biträdande sjukhusdirektör i Ce 2 och fyra byråchefstjänster i Ce 1 vid karolinska sjukhuset, 2) till Karolinska sjukhuset: Avlöningar för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 103 404 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 90 914 000 kr.

I motionen II: 281 av herr *Sjönell m. fl.* har, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen ville besluta om inrättande av en tidigare föreslagen tjänst som socialmedicinsk assistent med forskningsuppgifter vid karolinska sjukhusets klinik för alkoholsjukdomar.

I motionen upptagen hemställan om omvandling av laboraturen i klinisk alkoholforskning till en professur behandlas i statsutskottets utlåtande nr 41.

Utskottet. Vad i statsrådsprotokollet anförts om sjukhusets organisation lämnas utan erinran. Eventuellt beslut om inrättande av i motionen II: 281 föreslagen tjänst kan inom ramen för tillgängliga resurser fattas av sjukhusmyndigheten. Med hänsyn därtill och med hänvisning till utskottets nämnda utlåtande nr 41 avstyrks bifall till motionen.

Utskottet, som inte har erinran mot medelsberäkningen, hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts därom inrätta en tjänst som biträdande sjukhusdirektör i Ce 2 och fyra byråchefstjänster i Ce 1 vid karolinska sjukhuset,

2. att riksdagen till *Karolinska sjukhuset: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 103 404 000 kr.,

3. att riksdagen avslår motionen II: 281 såvitt nu är i fråga.

33) **Karolinska sjukhuset: Omkostnader m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna G 2—G 17, s. 129—160) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Karolinska sjukhuset: Omkostnader* ett förslagsanslag av 29 915 000 kr.,
2. till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* ett reservationsanslag av 4 800 000 kr.,
3. till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare* ett förslagsanslag av 12 365 000 kr.,
4. till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Driftkostnader* ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.,
5. till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Utrustning* ett reservationsanslag av 80 000 kr.,
6. till *Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgärdets sjukhus i Uppsala* ett förslagsanslag av 100 000 kr.
7. till *Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm* ett förslagsanslag av 3 533 000 kr.,
8. till *Bidrag till vissa sjukhus i Stockholm m. m.* ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.,
9. till *Bidrag till lasarettet i Lund* ett förslagsanslag av 22 000 000 kr.,
10. till *Bidrag till Malmö allmänna sjukhus* ett förslagsanslag av 21 000 000 kr.,
11. till *Bidrag till vissa sjukhus i Göteborg* ett förslagsanslag av 36 000 000 kr.,
12. till *Bidrag till lasarettet i Umeå* ett förslagsanslag av 17 400 000 kr.,
13. till *Bidrag till regionsjukhuset i Linköping* ett förslagsanslag av 12 000 000 kr.,
14. till *Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt* ett reservationsanslag av 700 000 kr.,
15. till *Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m.* ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.,
16. till *Stipendier till studerande vid odontologisk fakultet* ett förslagsanslag av 700 000 kr.

34) **Nordiska hälsovårdshögskolan.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt G 18, s. 160—161) hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att träffa avtal med Danmark, Finland och Norge om den ändring i gällande avtal om nordiska hälsovårdshögskolan som föreslagits i statsrådsprotokollet,
2. att riksdagen till *Nordiska hälsovårdshögskolan* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 800 000 kr,

Övrig sjukhusvård m. m.

35) Statlig psykiatrisk sjukhusvård: Avlöningar m. fl. anslag. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna H 1—H 5, s. 162—170) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Statlig psykiatrisk sjukhusvård: Avlöningar* ett förslagsanslag av 18 000 000 kr.,
2. till *Statlig psykiatrisk sjukhusvård: Omkostnader* ett förslagsanslag av 4 120 000 kr.,
3. till *Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m.* ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,
4. till *Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m.* ett reservationsanslag av 62 000 000 kr.,
5. till *Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m.* ett förslagsanslag av 860 000 000 kr.

36) Bidrag till viss hälso- och sjukvård. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt H 6, s. 170—172) hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna överenskommelse om avlösning av statsbidraget till avlösning åt provinsialläkare m. m. och att vidta de åtgärder som behövs i anslutning härtill,
2. att riksdagen till *Bidrag till viss hälso- och sjukvård* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 91 000 000 kr.

37) Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker m. fl. anslag. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna H 7—H 10, s. 172—176) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker* ett förslagsanslag av 500 000 kr.,
2. till *Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.* ett förslagsanslag av 1 551 000 kr.,
3. till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara* ett reservationsanslag av 5 400 000 kr.,
4. till *Viss krigssjukvårdsutbildning m. m.* ett förslagsanslag av 1 077 000 kr.

Ungdomsvård m. m.

38) Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar. Kungl. Maj:t har (punkt I 1, s. 181—183) föreslagit riksdagen att till Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 29 700 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 26 586 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 222 av herrar Bengtson och Dahlén och II: 296 av herrar Wedén och Hedlund vari hemstälts att riksdagen måtte anvisa medel till 15 nya tjänster för vård- och tillsynspersonal, 2 tjänster som översköterskor vid Gräskärns och Forsane yrkesskolor samt en tjänst som översköterska på halvtid vid vartdera Vemyra och Östra Spångs skolhem, 5 tjänster som psykologer vid Bärby, Fagareds, Råby, Hammargårdens och Sundbo yrkesskolor, kontorsbiträdestjänster vid Bärby, Hammargårdens, Råby, Gräskärns, Stigby, Johannisbergs och Fagareds yrkesskolor samt vid Vemyra och Östra Spångs skolhem, samt 9 tjänster som fritidsassistenter vid vissa skolor — allt enligt socialstyrelsens förslag — och därför till Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar för budgetåret 1968/69 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 060 000 kr. förhöjt förslagsanslag om 30 760 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 458 av herrar Blomquist och Hübinette och II: 572 av herr Carlshamre vari hemstälts att riksdagen under punkt I 1, statsverkspropositionens bilaga 7, för budgetåret 1968/69 måtte anvisa ett förslagsanslag om 30 000 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 575 av fru Elvy Olsson m. fl. och II: 710 av herrar Gustavsson i Alvesta och Larsson i Borrby vari hemstälts att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla att möjligheterna för fler elever vid ungdomsvårdsskolorna att i vårdsyfte ägna sig åt djurskötsel blir föremål för överväganden.

Utskottet. I samband med sina anslagsäskanden har socialstyrelsen anfört att ungdomsvårdsskoleorganisationens kvantitativa kapacitet totalt räcker för att möta nu föreliggande vårdbehov men framfört förslag i syfte huvudsakligen att möjliggöra en fortsatt kvalitativ upprustning. Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle en reell ökning av personalen med 28 tjänster möjliggöras. Av dessa tjänster avser 16 att täcka ökat personalbehov på grund av arbetstidsförkortning. Mot bakgrund av vissa av socialstyrelsens förslag framförs i motionerna I: 222 och II: 296 yrkanden om en ytterligare medelsanvisning av 1 060 000 kr., avsedd att möjliggöra inrättandet av ytterligare 41 tjänster. Såvitt avser fem av dessa tjänster framförs motsvarande yrkande även i motionerna I: 458 och II: 572 genom hemställan om en med 300 000 kr. ökad medelsanvisning.

Socialstyrelsen har förordat att samtliga ungdomsvårdsskolor etappvis tillförs *psykologisk expertis* med full behörighet som fast knyts till skolorna. Den medicinska och psykologiska vården har också fått väsentligt ökade resurser genom att sjuk- och behandlingsavdelningar inrättats utöver vid Ryagården numera även vid Råby, Bärby och Fagared. Medel har beräknats för biträdande överläkare och för psykolog/biträdande psykolog vid dessa avdelningar. Vid Ryagården prövas i en särskild försöksverksamhet bl. a. effekten i vårdhänseende av varierande personalinsatser. Råby har påbörjat ett visst samarbete med forskningsavdelningen vid S:t Lars sjukhus och med de psykologiska och sociologiska institutionerna vid Lunds universitet. Föredragande statsrådet har i statsrådsprotokollet vidare uttryckt förhoppningen att det vid Bärby och Fagared skall bli en liknande samverkan med universitetsinstitutionerna i Uppsala respektive Göteborg. Det uppges vidare att möjligheterna till ett samarbete med vissa barn- och ungdomspsykiatriska kliniker undersöks.

Hemställan i motionerna I: 222 och II: 296 samt I: 458 och II: 572 innefattar förslag om medelsanvisning för fem psykologtjänster vid Bärby, Fagared, Råby, Hammargården respektive Sundbo. Tjänster finns nu inrättade för psykologer — med förutsatt filosofie licentiatexamen — vid Lövsta och Ryagården och för biträdande psykologer vid Bärby, Råby och senast vid Fagared. Medel har beräknats för arvoden till psykologisk expertis med timtjänstgöring. Nu anlitas med dessa medel 17 befattningshavare. Psykologisk expertis finns sålunda fast knuten till tre av de fem i motionerna angivna skolorna. Andra skolor inklusive de två övriga nämnda biträds av arvodesanställd expertis. Tjänstgöringstiden för dessa experter beräknas vid Hammargården och Sundbo till 60 resp. 65 timmar per månad. Utbyggnaden av den psykiatrisk-psykologiska vården får som även framhålls i motionerna I: 458 och II: 572 ses i sitt inbördes sammanhang. Vidare måste beaktas bristen på psykologer särskilt med full behörighet och de ökande anspråk på dylik expertis som hävdas inom andra sektorer. Enligt utskottets mening får motionärernas syfte med förslaget om ökad medelsanvisning för vissa skolors behov av psykologtjänster anses vara till väsentlig del tillgodosett. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 222 och II: 296, såvitt ökade medel beräknats för psykologtjänster, samt I: 458 och II: 572.

I motionerna I: 222 och II: 296 förordas vidare 15 *vårdartjänster* för att friställa övertillsynsmännen främst vid de större skolorna från den schemabundna avdelningstjänsten och möjliggöra att dessa åläggs arbetsuppgifter av samordnande och personalledande natur. Därmed skulle i sin tur främst rektor och assistenter kunna avlastas dessa uppgifter. För att befria kvalificerad personal från rutinuppgifter förordas i motionerna även inrättandet av sju *kontorsbiträdestjänster*. Socialstyrelsens motsvarande och återopade yrkande för i motionerna angivna skolor avsåg tre heltids- och fyra halvtidstjänster.

Som i statsrådsprotokollet angivits genomgås ungdomsvårdsskolorna i avsikt att effektivisera organisationen. Särskilt uppdrag har lämnats socialstyrelsen att utreda möjligheterna att till styrelsen centralisera kamerala uppgifter som åvilar skolorna. Med hänsyn bland annat därtill avstyrker utskottet motionerna i vad vårdar- och kontorsbiträdestjänster lagts till grund för medelsberäkningen.

Hemställan i motionerna I: 222 och II: 296 grundas vidare på behovet av två heltids- och två halvtidstjänster som *översköterskor* vid fyra skolor och skolhem. Därigenom skulle enligt motionerna rimliga trygghetskrav i vården kunna upprätthållas. Den 1 juli 1967 uppgick antalet elevplatser vid dessa skolor och hem till vid Gräskärr 54, vid Forsane 62, vid Vemyra 40 och vid Östra Spång 50 platser. Utskottet bedömer prioriteringen även mot bakgrund av övrig efterfrågan inte kunna föranleda till en tillstyrkan av motionerna såvitt de grundas på nämnda tjänster.

Slutligen har i motionerna I: 222 och II: 296 beräknats medel för nio *fritidsassistenter* vid vissa skolor. Ledningen av fritidsverksamheten är nu anförtrodd åt tillgänglig personal och kursverksamhet m. m. leds av intresserade personer mot timarvode. Bland de arbetsuppgifter som avsetts tillkomma övertillsynsmännen, som tillförts ungdomsvårdsskolorna genom avtalsförhandlingar, ingår även organiserandet av för flera avdelningar gemensamma angelägenheter i samband med bl. a. fritidssysselsättningen. Under omkostnadsanslaget har enligt Kungl. Maj:ts förslag 544 000 kr. beräknats för undervisning, lek och idrott innebärande en ökning med 140 000 kr. Från nämnda delpost bestrids även arvoden till fritidsledare.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av en aktiv och meningsfylld fritidsverksamhet. De totala resurserna för detta ändamål har också ökats. Utskottet har dock inte helt övertygats om att ens vid en med motionerna i denna del avsedd högre ambitionsnivå de förordade särskilda tjänsterna skulle få anses prioriterade. Med hänsyn därtill och till den förut åberopade organisatoriska översynen avstyrks motionerna I: 222 och II: 296 även i denna del.

Ett riksdagens uttalande till förmån för ökade möjligheter till *djurskötsel* i vårdsyfte föreslås i motionerna I: 575 och II: 710. Förslaget förs fram mot bakgrund av den aviserade successiva nedläggningen av flertalet jordbruk vid ungdomsvårdsskolorna, en åtgärd som enligt motionärerna är *diskutabel*. Det framhålls att vissa skolor har djur av skilda slag i *rent terapisyfte* och att förslaget inte avser ökad yrkesutbildning i djurskötsel.

Utskottet kan dela motionärernas uppfattning såvitt den innebär att det för vissa elever kan vara lämpligt om viss smådjurskötsel kan bibehållas. Sådan finns redan nu vid vissa skolor och enligt vad utskottet inhämtat undersöks i samband med jordbrukens nedläggande möjligheterna till att driva smådjurskötsel i terapisyfte. Utskottet anser därför att föreslaget uttalande från riksdagens sida inte är påkallat.

Mot den bakom Kungl. Maj:ts förslag liggande medelsberäkningen i övrigt har utskottet ingen erinran.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 222 och II: 296 samt I: 458 och II: 572 i vad de avser medel för ytterligare fem psykologtjänster,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 222 och II: 296 i vad de avser medel för i motionerna angivna andra tjänster än psykologtjänster,
3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 222 och II: 296 samt I: 458 och II: 572, samtliga motioner i vad de avser anslagsberäkningen, till *Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 29 700 000 kr.,
4. att riksdagen avslår motionerna I: 575 och II: 710.

39) **Ungdomsvårdsskolorna: Omkostnader m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna I 2—I 7, s. 183—189) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Ungdomsvårdsskolorna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 9 000 000 kr.,
2. till *Ungdomsvårdsskolorna: Vård utom skola* ett förslagsanslag av 4 800 000 kr.,
3. till *Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* ett reservationsanslag av 550 000 kr.,
4. till *Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning* ett reservationsanslag av 270 000 kr.,
5. till *Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.* ett förslagsanslag av 180 000 kr.,
6. till *Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.* ett förslagsanslag av 11 000 000 kr.

Nykterhetsvård m. m.

40) **Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna J 1—J 3, s. 194—197) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Avlöningar* ett förslagsanslag av 9 367 000 kr.,
2. till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Omkostnader* ett förslagsanslag av 5 374 000 kr.,

3. till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Ut-rustning m. m.* ett reservationsanslag av 400 000 kr.

41) **Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt J 4, s. 197—199) hemställer utskottet

1. att riksdagen godkänner i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för bidrag till anordnande av vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.,

2. att riksdagen till *Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 1 400 000 kr.

42) **Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt J 5, s. 199—202) hemställer utskottet

1. att riksdagen godkänner i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för bidrag till driftkostnader vid vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.,

2. att riksdagen till *Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 51 500 000 kr.

43) **Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt J 6, s. 202—203) föreslagit riksdagen 1) att riksdagen godkänner i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m. 2) att riksdagen till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.* 2) att riksdagen till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 55 500 000 kr.

Motsvarande anslag är i gällande riksstat uppfört med 44 000 000 kr.

Utskottet. I statsrådsprotokollet har bl. a. förordats att bidrag bör utgå till en vårdcentral i Stockholm för unga narkotikamissbrukare. Utskottet förutsätter att motsvarande bidrag kan utgå även till andra vårdcentraler av samma karaktär.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.,

2. att riksdagen till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 55 500 000 kr.

44) **Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt J 7, s. 204—205) hemställer utskottet att riksdagen till *Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 330 000 kr.

45) **Bidrag till Länkrörelsen m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt J 8, s. 205) föreslagit riksdagen att till *Bidrag till Länkrörelsen m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisa ett anslag av 1 150 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 700 000 kr. Härutöver har 100 000 kr. anvisats på tilläggsstat.

I de likalydande motionerna I: 569 av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* och II: 738 av herr *Vigelsbo m. fl.* har föreslagits att någon del av de inkomstförstärkningar som erhålls genom förhöjd spritbeskattning, förslagsvis 2 procent därav, måtte disponeras för stöd åt nykterhetsarbetet samt att därvid det av Länkrörelsen bedrivna, individuellt inriktade arbetet måtte komma i åtnjutande av en väsentlig del därav.

Utskottet. Det förhållandet att statsverkets skatteinkomster vid försäljning av alkoholdrycker ökas kan enligt utskottets mening inte i och för sig grunda anspråk på ökade resurser för nykterhetsarbetet. Anslagen för detta viktiga ändamål får bedömas efter möjligheterna att få en effektiv användning av medlen och efter en fördelning av de totala resurserna. Med hänsyn därtill och även till att yrkande inte framställts om höjning av visst anslag avstyrker utskottet motionerna I: 569 och II: 738.

Utskottet, som inte har erinran mot medelsberäkningen under förevarande anslag, hemställer

1. att riksdagen till *Bidrag till Länkrörelsen m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett anslag av 1 150 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 569 och II: 738.

Viss rehabiliteringsverksamhet

46) **Statens arbetsklirik m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna K 1—K 2, s. 207—210, och K 4—K 9, s. 211—220) hemställer utskottet

- att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar
1. till *Statens arbetsklirik* ett förslagsanslag av 1 040 000 kr.,
  2. till *Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m.* ett förslagsanslag av 24 400 000 kr.,

3. till *Bidrag till vanförestalter m. m.* ett förslagsanslag av 16 800 000 kr.,
4. till *Bidrag till Eugeniahemmet* ett förslagsanslag av 4 130 000 kr.,
5. till *Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda* ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.,
6. till *Bidrag till driften av särskolor m. m.* ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.,
7. till *Bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund* ett anslag av 330 000 kr.,
8. till *Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser* ett förslagsanslag av 1 020 000 kr.

Arbetarskydd och arbetsmedicin

47) **Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt L 1, s. 221—222) hemställer utskottet

att riksdagen till *Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 3 758 000 kr., varav 100 000 kr. att avräknas mot automobilskatte-medlen.

48) **Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt L 2, s. 223) föreslagit riksdagen att till *Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 576 000 kr.

Förevarande anslag samt anslaget till Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område är i gällande riksstat uppförda med sammanlagt 611 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 463 av herr *Werner* och II: 582 av fru *Ryding m. fl.* har hemställts att riksdagen måtte besluta höja anslaget under punkt L 2, *Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader*, med 50 000 kr. så att anslaget för Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område för budgetåret 1968/69 uppgår till 150 000 kr.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag innebär bl. a. att medel för undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område, som i gällande riksstat anvisats som särskilt anslag, för budgetåret 1968/69 beräknas under en särskild anslagspost i arbetarskyddsstyrelsens omkostnadstat. Vid medelsberäkningen har för ändamålet tagits upp oförändrat 100 000 kr. för nämnda ändamål.

Med hänvisning till utskottets yttrande till 1967 års riksdag (SU 1967: 5, s. 43) och med hänvisning till att den slutliga regleringen av medelsanvändningen inom det nu föreslagna förslagsanslaget bör tillkomma Kungl. Maj:t avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 463 och II: 582.

Anledning föreligger inte till särskilt yttrande över föreslagen medelsanvisning i övrigt.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 463 och II: 582 till *Arbetskyddsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 576 000 kr.

49) *Yrkesinspektionen: Avlöningar*. Kungl. Maj:t har (punkt L 3, s. 223—225) föreslagit riksdagen att till *Yrkesinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 8 089 000 kr., varav 630 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 6 667 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 586 av herr *Werner* och II: 732 av fru *Ryding m. fl.* har hemställts att riksdagen beslutar att under L 3, *Yrkesinspektionen: Avlöningar*, uppräknas beloppet med 119 000 kr. till sammanlagt 8 208 000 kr. för att därmed tillgodose kravet från *Arbetskyddsstyrelsen* om 11 tjänster, inspekterande personal (inkl. deltidsanställda läkare).

Utskottet. Med hänvisning till utskottets yttrande till 1967 års riksdag (SU 1967: 5, s. 40—41) hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 586 och II: 732 till *Yrkesinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 8 089 000 kr., varav 630 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

50) *Yrkesinspektionen: Omkostnader m. fl. anslag*. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna L 4—L 6, s. 225—228) hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Yrkesinspektionen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 800 000 kr., varav 150 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

2. till *Arbetsmedicinska institutet: Avlöningar* ett förslagsanslag av 4 192 000 kr.,

3. till *Arbetsmedicinska institutet: Omkostnader* ett förslagsanslag av 887 000 kr.

Internationell samverkan

- 51) **Socialattachéer m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna M 1—M 5, s. 230—233) hemställer utskottet
- att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar
1. till *Socialattachéer* ett förslagsanslag av 395 000 kr.,
  2. till *Internationellt socialpolitiskt samarbete* ett förslagsanslag av 2 355 000 kr.,
  3. till *Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.* ett förslagsanslag av 3 680 000 kr.,
  4. till *Vissa internationella resor* ett reservationsanslag av 60 000 kr.,
  5. till *Vissa internationella kongresser i Sverige* ett reservationsanslag av 100 000 kr.

Diverse

- 52) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Beskickningsfastigheternas delfond m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna N 1—N 5, s. 234—235) hemställer utskottet
- att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar
1. till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Beskickningsfastigheternas delfond* ett förslagsanslag av 30 000 kr.,
  2. till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Karolinska sjukhusets delfond* ett förslagsanslag av 8 821 000 kr.,
  3. till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Akademiska sjukhusets delfond* ett förslagsanslag av 5 108 000 kr.,
  4. till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* ett förslagsanslag av 15 975 000 kr.,
  5. till *Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark* ett förslagsanslag av 197 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

53) Till- och ombyggnadsarbeten m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium m. fl. anslag. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna II: 1—II: 2, s. 236—245, och II: 4—II: 8, s. 245—261) hemställer utskottet att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Till- och ombyggnadsarbeten m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium* ett investeringsanslag av 1 270 000 kr.,

2. till *Utbyggnad av karolinska sjukhuset* ett investeringsanslag av 13 500 000 kr.,

3. till *Uppförande av en barnpsykiatrisk klinik vid lasaretten i Lund* ett investeringsanslag av 30 000 kr.,

4. till *Vissa byggnadsarbeten vid kliniker för psykiskt sjuka m. m.* ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.,

5. till *Vissa byggnadsarbeten för rättspsykiatriska kliniker* ett investeringsanslag av 12 000 000 kr.,

6. till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna* ett investeringsanslag av 2 250 000 kr.,

7. till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare* ett investeringsanslag av 1 600 000 kr.

Statens utlåningsfonder

54) Statens bosättningslånefond. Kungl. Maj:t har (punkt IV: 1, s. 262—263) föreslagit riksdagen att till Statens bosättningslånefond för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 17 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 25 000 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 329 av herrar *Hansson* och *Arne Pettersson* och II: 423 av herr *Lindkvist m. fl.* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en prövning av möjligheterna att ändra bestämmelserna för erhållande av bosättningslån på så sätt att även ensamstående och sammanboende utan att vara vare sig trolovade eller gifta omfattas av dem.

Utskottet. Bosättningslån (SFS 1946:570, senast ändrad 1967:200) kan utlämnas till trolovade eller äkta makar samt till ogift mor eller far med minderårigt barn, vilken avser att bilda eget hem för sig och barnet. Med

ogift mor eller far likställs i praxis änka eller änklings eller frånskild som har vårdnaden om eget minderårigt barn.

Beslut om inrättande av en statens bosättningslånefond fattades av 1937 års riksdag efter förslag från befolkningskommissionen i syfte att stödja bosättningen främst mot bakgrund av den relativt låga äktenskapsfrekvensen och den höga äktenskapsåldern. Därmed skulle önskvärda tidiga äktenskap främjas. Befolkningsutredningen (SOU 1943: 18 och 1946: 5, jfr prop. 1946: 572) tog även upp bosättningslånen och angav bland annat deras samband med andra befolkningspolitiska åtgärder.

I motionerna I: 329 och II: 423 förordas en prövning av möjligheterna att lämna bosättningslån till även ensamstående och till sammanboende som varken är trolovade eller gifta. Enligt utskottets mening skulle även med vidhållande av det ursprungliga syftet kunna övervägas en översyn av kraven på trolovning eller giftermål. Därutöver innebär yrkandet emellertid också att lånestödet skulle avse även kostnader i samband med bostadsbildning utan familjepolitisk anknytning, då främst för ensamstående barnlösa. I den senare delen är utskottet inte berett att nu förorda någon omprövning. I den förra delen bör reglerna däremot kunna förutsättningslöst överses och prövas, då även med beaktande av de administrativa svårigheter som kan uppkomma. Detta hör i anledning av motionerna ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet erinrar om att 1967 års riksdag (SU 1967: 5, s. 46—47) gav Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om vissa angivna skäl att se över lånebestämmelserna.

Utskottet har ingen erinran mot medelsberäkningen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 17 000 000 kr.,
2. att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I: 329 och II: 423.

Fonden för låneunderstöd

55) Lån till anordnande av barnstugor m. fl. anslag. Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna V: 1—V: 4, s. 264—267) hemställer utskottet

- att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar
1. till *Lån till anordnande av barnstugor* ett investeringsanslag av 8 000 000 kr.,
  2. till *Lån till byggande av sjukhem* ett investeringsanslag av 40 000 000 kr.,

3. till Lån till föreningen Kronprinsessan Victorias sjukhus för vissa byggnadsarbeten ett investeringsanslag av 20 000 kr.,

4. till Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. ett investeringsanslag av 1 200 000 kr.

UPPSKJUTNA FRÅGOR

56) Uppskjutna frågor. Utskottet kommer senare under sessionen att yttra sig beträffande Kungl. Maj:ts under följande punkter framlagda förslag, nämligen

B 7 Folkpensioner

C 1 Allmänna barnbidrag

C 2 Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag

C 3 Bostadsrabatter

K 3 Bidrag till hjälpmedel för handikappade, m. m.

II: 3 Utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala, vilket utskottet här

anmäler.

Stockholm den 12 mars 1968

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Gillström (s), Birger Andersson (s), Virgin (h), Axel Andersson (fp), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Kaijser (h), Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Ottosson (h), Edström (fp), Nils-Eric Gustafsson (cp) och fru Elvy Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Bohman (h), Karlsson i Olofström (s), Mattsson (cp), fröken Olsson (s), herrar Gustafsson i Skellefteå (fp), Lindholm (s), Johansson i Norrköping (s), fröken Ljungberg (h), herrar Fagerlund (s), Mundebo (fp), fru Holmberg (s), herrar Nilsson i Tvärälund (cp), Blomkvist (s), Westberg (fp) och Gustavsson i Ängelholm (s).

Reservationer

1) vid *punkten 4* (Bidrag till sjukförsäkringen) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (ep) och *Westberg* (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med »I motionerna» och slutar med »års riksdag» bort ha följande lydelse:

»I och med tillsättandet av 1967 års tandvårdsutredning torde det vara uppenbart att den allmänna tandvårdsförsäkring som föreslogs av 1961 års sjukförsäkringsutredning inte kommer att genomföras på mycket lång tid. Det är därför berättigat att i väntan på en sådan mera genomgripande reform på tandvårdens område försöka genomföra förbättringar för särskilt utsatta grupper. Tonåringarna över 16-årsåldern där den fria skoltandvården upphör är en sådan särskilt utsatt grupp. Olika undersökningar, t. ex. belänkandet om militärtandvården (SOU 1966: 58), har visat att behovet av tandvård i denna åldersgrupp är ungefär dubbelt så stort som den vuxna befolkningens tandvårdsbehov. Det är också uppenbart att om tandvården försummas i ungdomen kan irreparabla skador uppstå eller skador som blir mycket kostnadskrävande att laga vid en senare tidpunkt. Ungdom mellan 16 och 19 år har också vanligen på grund av studier eller praktikantarbete så låga inkomster att vård hos privatpraktiserande tandläkare för många ter sig svåröverkomlig. Alternativet att ställa sig i folktandvårdens kö ter sig mindre meningsfullt på de orter där väntetiderna är flera år. Under väntetiden kan allvarliga skador hinna uppstå. Utskottet anser därför att frågan om att göra förmånerna inom mödratandvården tillämpliga för ungdomar mellan 16 och 19 år bör snabbutredas och förslag snarast föreläggas riksdagen.»

dels utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen med bifall till motionerna I: 411 och II: 510 samt i anledning av motionen II: 289, den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om tandvårdsförmåner för ungdom enligt mödratandvårdens principer.»

2) vid *punkten 9* (Bidrag till anordnande av barnstugor) av herrar *Virgin* (h), *Axel Andersson* (fp), *Kajser* (h), *Ottosson* (h), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Bohman* (h), *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), fröken *Ljungberg* (h), herrar *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 5 som börjar med »Till de» och slutar med »detta sammanhang» bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 556 och II: 713 hemställs att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad som där anförts angående *lekskolorna*. I motionerna framhålls att lekskolan bör ses som en skolform i vilken barnen skall förberedas för grundskolan och inte som en tillsynsform. Bakgrunden till motionskravet är det ställningstagande till vistelsetiden i lekskolor som gjorts i den utredning som ligger till grund för statsverkspropositionens behandling av familjedaghemsfrågorna. Familjedaghemsutredningen ansåg det sålunda vara angeläget med en förlängning av vistelsetiden i lekskolor så att dessa i ökad utsträckning kan ta emot barn till deltid arbetande föräldrar. Utskottet anser det för sin del angeläget att så goda förutsättningar som möjligt skapas för att ge bättre tillsynsmöjligheter. Liksom motionärerna anser utskottet dock att lekskolan skall ses som en skolform och inte som en tillsynsform.»

dels utskottets hemställan under 3. bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen med bifall till motionerna I: 556 och II: 713, såvitt nu är i fråga, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anført om lekskolans uppgift,»

3) vid *punkten 11* (Bidrag till kommunala familjedaghem)

a) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som anser att *dels* den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med »Redan på» och slutar med »till känna» bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner det berättigat att hysa farhågor för att en kvotregel, innebärande att bidragsrätt skall föreligga först när kommunens organiserade barntillsyn — genom både barnstugor och familjedaghem — nått en viss omfattning uttryckt i platser per antal invånare i kommunen, kan medföra att ett stort antal kommuner inte skulle stimuleras att anordna familjedaghem. En stimulans av utbyggandet av familjedaghemsvksamheten är så angelägen, att utskottet i enlighet med motionerna I: 556 och II: 713 samt II: 403 finner att det inte bör införas en kvotregel som begränsar bidragsrätten till att gälla när den organiserade barntillsynen i kommunen uppnått en viss omfattning uttryckt i platser per antal invånare i kommunen. Därmed har även yrkandet i motionen II: 417 helt tillgodosetts.»

dels utskottets hemställan under 3. bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 332 och II: 429, med bifall till motionerna II: 403 samt I: 556 och II: 713 och i anledning av motionen II: 417, de fem förstnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anført om en kvotregel,»

b) av herrar *Virgin* (h), *Axel Andersson* (fp), *Kaijser* (h), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med »Enligt utskottets» och slutar med »till känna» bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening är det angeläget att kommunerna bereds tillfälle att skapa tillsynsplatser i sådan omfattning och med sådan utformning att kommuninvånarna kan beredas största valmöjligheter mellan olika tillsynsformer. Den i propositionen föreslagna balansregeln — som innebär att i kommuner med mer än 10 000 invånare bidrag inte utgår för flera familjedaghemplatser än som motsvarar antalet statsbidragsberättigade barnstugeplatser i kommunen — kan enligt utskottets mening vara till hinder för ökningen av det totala antalet barntillsynsplatser. En snabbare ökning av antalet platser i familjedaghem torde kunna åstadkommas utan att utbyggnaden av barnstugeverksamheten eftersätts om balansregeln finge innehållet att statsbidrag till familjedaghem utgår högst för det antal familjedaghemplatser som motsvarar dubbla antalet statsbidragsberättigade barnstugeplatser i kommunen. Utskottet föreslår att regeln får detta innehåll och anser sig därmed ha tillgodosett yrkandena i motionerna I: 556 och II: 713, II: 403 samt I: 332 och II: 429 vad avser balansregeln.»

dels utskottets hemställan under 4. bort ha följande lydelse:

»4. att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 332 och II: 429, II: 403 samt I: 556 och II: 713, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om en balansregel,»

c) av fröken *Ljungberg*.

d) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande som på s. 10 börjar med »Såvitt där- efter» och på s. 11 slutar med »detta hänseende» bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser det motiverat att det, för att valmöjligheter skall skapas mellan familjedaghem och barnstugor och tillkomsten av tillsynsplatser stimuleras, skall ges ett statligt bidrag om 45 % av kommunens kostnader, efter avdrag för föräldraavgifter, för vårdarens lön och sociala förmåner utom omkostnadsersättning. Det är enligt utskottets mening mera motiverat att anknyta procenttalet för bidraget till bidragsprocenten för driften av

barnstugor än till procenttalet för statsbidraget till social hemhjälp. Utskottet anser sig härmed ha tillgodosett yrkandena i motionerna I: 556 och II: 713 samt II: 403.»

dels utskottets hemställan under 6. bort ha följande lydelse:

»6. att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna II: 403 samt I: 556 och II: 713, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om statsbidragets procentuella storlek,»

4) vid punkten 22 (Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning)

a) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med »Den försöksverksamhet» och på s. 18 slutar med »dessa regler» bort ha följande lydelse:

»Sedan 1962 har statsbidrag beviljats till av landsting försöksvis anordnad familjerådgivning. Statsbidrag ges nu till 19 byråer. Verksamheten har vid de statsbidragsberättigade byråerna nått en avsevärd omfattning och stadga. Emellertid har också primärkommuner, frivilliga föreningar och kyrkliga sammanslutningar på många platser anordnat verksamhet som enligt nuvarande bestämmelser inte är bidragsberättigad bl. a. på grund av att huvudmannen här inte är landstingskommunal. Det finns dubbelt så många sådana icke bidragsberättigade byråer som det finns bidragsberättigade. Å andra sidan finns det landsting som inte har anordnat någon form av familjerådgivning inom sitt område och många större städer som inte har någon verksamhet på grund av att landstingets byrå vanligen är placerad på landstingets huvudort. Det ter sig väsentligt att efter den långa period av försöksverksamhet som nu genomförts få en fast organisatorisk ram för familjerådgivningsbyråerna och samtidigt reformera statsbidragsbestämmelserna på ett sådant sätt att alla typer av huvudmän kan få bidrag och att anordnandet av fullvärdiga rådgivningsbyråer stimuleras. Abortutredningen granskar för närvarande problemet med familjerådgivningen ur abortrådgivningens speciella synvinkel. Denna utredning torde nu ha kommit så långt i sitt arbete att en särskild snabbutredning med uppgift att behandla hela frågan om familjerådgivningsbyråernas organisation och stödbehov kan tillsättas. Det är uppenbart att den nyligen tillsatta utredningen om en allmän översyn av den sociala vårdlagstiftningen inte kommer att kunna framlägga konkreta förslag i denna fråga inom överskådlig framtid. Samtidigt är behovet av att utvidga och stabilisera familjerådgivningen akut. Utskottet vill därför föreslå att det särskilda utredningsarbete som

ovan föreslagits beträffande rådgivningsbyråerna bedrivs med stor skyndsamhet.»

dels utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 572 och II: 705 samt I: 573 och II: 709, de två förstnämnda motionerna i vad de ej avser föräldrautbildning, hos Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt utredning beträffande familjerådgivningens organisation och stödbehov,»

b) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 18 som börjar med »Utredning och» och slutar med »föreslagna former» bort ha följande lydelse:

»Föräldrautbildningen är i huvudsak begränsad till kortare kurser i spädbarnsvård i Röda Korsets eller barnavårdscentralernas regi. Endast Stockholms stad har prövat en utvidgad föräldraundervisning som även riktar sig till föräldrarna till äldre barn och tonåringar. Utskottet delar motionärernas uppfattning att föräldrautbildning kan ha stor betydelse både för föräldrar med »vanliga» uppfostringsproblem och för föräldrar till barn med allvarliga problem av olika slag och att adekvat utbildning till föräldrar i många fall torde kunna förebygga skador hos barnen och familjen som helhet. Utskottet vill därför tillstyrka motionerna I: 572 och II: 705 såvitt angår en utbyggnadsplan och organisation för föräldrautbildningen.»

dels utskottets hemställan under 3. bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen i anledning av motionerna I: 572 och II: 705, i vad motionerna ej behandlats under 2., hos Kungl. Maj:t begär förslag om en plan för utbyggnad och organisation av föräldrautbildningen.»

5) vid punkten 38 (Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar)

a) av herrar *Virgin* (h), *Axel Andersson* (fp), *Kaijser* (h), *Ottosson* (h), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Bohman* (h), *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), fröken *Ljungberg* (h), herrar *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med »Socialstyrelsen har» och slutar med »och II: 572» bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill tillstyrka att den påbörjade utbyggnaden av psykologorganisationen inom ungdomsvårdsskolorna fortsättes. I första hand bör Hammargårdens och Sundbo ungdomsvårdsskolor, i enlighet med socialstyrelsens förslag, få *psykologisk expertis* fast knuten till skolorna. Däremot anser utskottet att man med hänsyn till bristen på psykologer med full behörig-

het inte i dagens läge bör inrätta psykologtjänster vid de tre övriga skolor som föreslagits i motionerna I: 222 och II: 296 samt I: 458 och II: 572, då tjänster för biträdande psykologer inrättats vid dessa skolor.»

dels utskottets hemställan under 1. bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen i anledning av motionerna I: 222 och II: 296 samt I: 458 och II: 572, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, anvisar medel till ytterligare två tjänster för psykologer,»

b) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som anser att dels den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med »I motionerna» och på s. 27 slutar med »denna del» bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser att socialstyrelsens yrkanden inom tre områden är särskilt väsentliga. Det gäller upprustningen av den medicinska och den ovan berörda psykiska vården, ett effektivare utnyttjande av den nu anställda kvalificerade personalen samt en ökad satsning på att ge elevernas fritid ett rimligt innehåll.

Det ökade medicinska vårdbehov som på grund av narkotikamissbrukets ökning kunnat redovisas hos ungdomsvårdsskoleeleverna under den senaste tiden gör en förstärkning av *den medicinska vårdpersonalen* nödvändig. Utskottet vill därför tillstyrka motionerna II: 222 och II: 296 i detta avseende.

Övertillsynsmännen tillfördes ungdomsvårdsskoleorganisationen för något år sedan i avsikt att åstadkomma en rationalisering av arbetsfördelningen inom skolorna. Övertillsynsmännens uppgift skulle vara att handha personal och organisationsfrågor inom skolorna och med anledning av arbetsuppgifternas art inrättades dessa tjänster i en högre lönegrad än vårdartjänsterna och andra kvalifikationskrav ställdes för sökande till dessa poster. I realiteten har emellertid dessa tjänstemän helt tagits i anspråk för vårdaruppgifter under den tid de fungerat. Samtidigt har psykologer och assistenter, som har utbildning för att ge mer kvalificerad vård och för att utföra vissa undersökningar m. m., fått användas för organisatoriska och arbetsledande uppgifter. Utskottet anser att den förskjutning av arbetsuppgifterna som här uppkommit är utomordentligt orationell och oekonomisk och vill därför tillstyrka motionerna I: 222 och II: 296 i vad avser yrkandet om medel för inrättande av ytterligare 15 *vårdartjänster* vid ungdomsvårdsskolorna för att korrigera den snedvridning av arbetsfördelningen som uppstått. Av samma skäl vill utskottet tillstyrka motionernas krav om inrättande av sju *kontorsbiträdestjänster*. Undervisningsmöjligheterna inom ungdomsvårdsskolorna har nu nått en relativt tillfredsställande omfattning och differentieringsgrad. Men de goda resultat som härigenom skulle kunna uppnås i form av anpassning hos eleverna torde i hög grad spolieras av att möjligheterna att ge eleverna sysselsättning under den tid de inte sysslar med

studier eller arbete är alltför små. Fritiden är för elevernas samhällsanpassning minst lika väsentlig som arbets- och studietiden. Om eleverna inte visas på möjligheter att göra fritiden intressant och stimulerande kommer andra anpassningsåtgärder ofta att förfelas. Inspärning utan sysselsättning måste för övrigt alltid betraktas som inhumant. Utskottet vill därför tillstyrka de krav om inrättande av nio tjänster som *fritidsassistenter* som framförs i motionerna I: 222 och II: 296.»

dels utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen med bifall till motionerna I: 222 och II: 296, såvitt nu är i fråga, anvisar medel till i motionerna angivna andra tjänster än psykologtjänster.»

c) av herrar *Virgin* (h), *Axel Andersson* (fp), *Kaijser* (h), *Ottosson* (h), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Bohman* (h), *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), fröken *Ljungberg* (h), herrar *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som under förutsättning av bifall till reservationen 5 a anser att utskottets hemställan under 3. bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 222 och II: 296 samt I: 458 och II: 572, samtliga motioner i vad de avser anslagsberäkningen, till *Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 29 820 000 kr.»

d) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som under förutsättning av bifall till reservationerna 5 a och 5 b anser att utskottets hemställan under 3. bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 222 och II: 296 samt I: 458 och II: 572, samtliga motioner i vad de avser anslagsberäkningen, till *Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 30 580 000 kr.»

Särskilt yttrande

vid punkten 11 (Bidrag till kommunala familjedaghem) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Edström* (fp), *Nils-Eric Gustafsson* (cp), fru *Elvy Olsson* (cp), herrar *Mattsson* (cp), *Gustafsson* i Skellefteå (fp), *Mundebo* (fp), *Nilsson* i Tvärålund (cp) och *Westberg* (fp) som anfört:

»Utskottet anser det inte vara lämpligt med ett riksdagens uttalande angående den särskilda omkostnadsersättningen för att täcka kostnader för dagbarnets kost samt slitage av möbler och annan inredning. Utskottets

motivering är att staten inte är part i de avtal som skall slutas angående omkostnadsersättningen. För vår del vill vi uttala angelägenheten av att omkostnadsersättningen görs större än vad som föreslogs i familjedaghemsutredningen vars förslag ligger till grund för föreliggande propositionsförslag. Såsom framhålls i motionerna I: 556 och II: 713 måste man också ta hänsyn till kostnader för barnens personliga hygien, slitage på möbler och andra inventarier såsom bäddutrustning.»